

11.9.2020

OKV/639/30/2020

OKV/639/30/2020-OKV-2

ASIA Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta**ASIAN VIREILLETULO**

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon. Tarkastuksessa havaittiin, että Pohjanmaan kärjäoikeus oli 21.11.2018 asiassa dnro R 17/836 antamallaan tuomiolla 18/150751 tuominnut vastaajan rangaistukseen muun ohella 16.8.2016 tehdystä näpistyksestä, jota koskeva haaste oli annettu hänelle tiedoksi vasta syyteoikeuden vanhennettua 5.9.2018.

SELVITYS

Asiassa on kärjäoikeuden puheenjohtajana toimineen kärjätuomarin 5.9.2019 antaman selvityksen mukaan tapahtunut valitettava virhe, ja hän on myöntänyt näpistystä koskevan syytekohtan syyteoikeuden vanhentuneen.

Selvityksen mukaan haaste asiassa on annettu 18.5.2018, eli haastamistoimenpiteisiin on ryhdytty noin kolme kuukautta ennen vanhentumista. Asia on kuitenkin tullut kärjäoikeudessa vireille jo 4.7.2017. Selvityksen mukaan kärjätuomarin juttutilanne oli pahasti ruuhkautunut vuonna 2017 ja syyttäjien vaihtuminen hidasti rikospäivien suunnittelua. Lisäksi vuonna 2017 kärjäoikeudessa tehtiin laamannin johdolla päätös, että riita-asioiden hoito oli etusijalla. Päätös tarkoitti rikosasioiden käsittelyn viipymistä.

TUOMION PURKU

Korkein oikeus on apulaisoikeuskanslerin hakemuksesta 22.5.2020 antamallaan päätöksellä nro 0764 (dnro H2019/141) purkanut kärjäoikeuden tuomion siltä osin kuin vastaajan syyksi oli luettu näpistys tuomiolauselman kohdassa 1 ja hänet oli tuomittu siitä yhteiseen rangaistukseen. Syyte kyseisestä teosta on hylätty vanhentuneena.

Pohjanmaan kärjäoikeuden tuomio on jäänyt kohdissa 2 – 22 vastaajan syyksi luettujen rikosten ja kärjäoikeuden tuomitseman rangaistuksen osalta pysyväksi tuomion mukaisen ehdollisen vankeuden koeajoin ja ehdollisen vankeuden määräämistä täytäntöön pantavaksi koskevin ilmoituksin.

RATKAISU

1 Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta. Rikoslain 28 luvun 3 §:n mukaan näpistyksestä tuomitaan sakkoo. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

2 Arviointi

Käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt näpistyksen syyteoikeuden olleen vanhentuneen ja asiassa tapahtuneen valitettavan virheen. Koska syyteoikeus kyseisestä rikoksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen teosta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäytönratkaisun tekemiseen.

Virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäisenä.

Vastaaja on käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden hänelle syyksi luettujen tekojen ohella näpistyksestä yhteiseen viiden kuukauden mittaiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Kyseinen teko oli vanhentunut jo ennen tuomion antamista. Virheestä ei käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle. Korkeimman oikeuden purettua tuomion syytekohdan 1 osalta, käräjäoikeuden tuomio jäi muiden syyksi luettujen rikosten ja käräjäoikeuden tuomitseman rangaistuksen osalta pysyväksi tuomion mukaisin ehdollisen vankeuden koeajoin ja ehdollisen vankeuden määräämistä täytäntöönpantavaksi koskevin ilmoituksin.

Kun käräjätuomarin menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen rikokseen, ja hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa. Pidän virhettä kuitenkin siinä määrin vakavana, että annan hänelle jäljempänä tarkoitettua huomautuksen.

3 Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään.

Pyydän saattamaan ratkaisuni kärjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Vaasan hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen